

ՄԵԾ. ԹՈՎՄԱՍ Էֆ. ԹԵՐՁԵԱՆԻ

ԸՆԴՈՒՆԱԾ «ՈՒԼԱ ՍԱՆԻՍԻ» ԱՍՏԻՃԱՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Օգոստափառ Սույրանին կողմանէ կայսերական Միկրիյին և Սույրանիյին վարժարանաց ուսուցիչներէն մէկն է թէրզեան էֆէնտի Միկրիյին և Սուլթանիյին կայսերական վարժարանաց մէջ շուրջ երեսուն տարի Ֆրանսներէն դասախոսած ըլլալուն համար՝ տէրութեան պատարանաց և կայսերական գաւառաց մէջ այս ժրաշան դասասուէն լեզու սորվելէն վերը մնձ պաշտօններու հասած մնծ և փոքր շատ մը պաշտօննաներ կը զանուրեն։ Հետաքարար տարալոյս չունիսք թէ ուսուցիչ թէրզեան էֆ. ի առունը մեր ազնի ընթերցողաց մէջ շատ մը անձնիք անուշ յարգանաց զգացումով մը պիտի յիշեն։ Ահասախիք մննք ալ մեր սիրեկի ուսուցիչներէն արժանացած այս մեծ չորհնին առթի՝ «Էկրիֆթի Ֆիւնուն» լրագիրս անունով անկեղծ սրտի կը շնորհաւորենք և իր նը-կարը իր էջերուն մէջ հիւրբանկաեր պատի կը համարիմք իսկարք իմաստիքով թէրզեան էֆէնտիին գրասենանին առջեւ գտնուած է քանը իրեւ տարի առաջ, այն տարին կայսերական Միկրիյինէ վարժարաններու դասասանն մէջ անցած էնքը. Թէրզեան չփնտին ալ մէզի Ֆրանսներէն դաս տալու սկսած էր։ Արջի տարիներուն մէջ մեր սորվածները այնպիսի պարզ և յատակ կերպով կատարեաւագործեց, որ այս կարեւուղի լեզուն հանդասան կանոններուն և ուսման ճաշակն իրեն չորհնի կրցակն իրագել ըլլաւ։ Թէրզեան էֆէնտի դասարանին մէջ յոգին ըսուած բանը չի գիտեր բացասարելն և յուսաբանելն չանձրացող դասասու մըն է։ աշակերտաց դասերը սորվեցնելու համար գրեթէ կը պատերազմի. անոնս դասերը չհասկցուցած մինչեւ իսկ ամենէն բժամաներուն կարդացուած դասի մասնին զադափար մը չտուած, չի կրնար հանազուան։ Գեմքը միշտ զուարթ, աշքեռուն մէջ ուշիմութիւնը կը փայտի. ուսուցիչներու յատուկ մնեն համբերութիւնը կը ջանայ թէն ունենալ, ոտկայն երբեմն համբերութիւնը կը հատնի։ Հասկցուցածը հասկնալ չկրցող աշակերտաց (բայց պարունաք, ինքը մեր, զիազէք զրաս) խօսքերն ուղղելով վերջինն աստիճան անկեղծ գանգատով հասկնալով զոհացուցիչ պատասխաններ առած ժամանակ, ուրախութիւնը անմիջապէս կը յայտնէ. թէրզեան էֆէնտի դասարանէ դուրս գրադպունք ազատ գտնել՝ թիւ մը դժուար է, որպէսն անուան անուան ամենօրեայ ժամանակ բանորը բաժնուած էն. մէկ դասարանէն կ'ելլէ միւսը կը մտնէ. զարոցին մէկն կ'ելլէ միւսին կ'երթայ. փողոցին մէջ եթէ հանդիպաւու ըլլա՞ զանիկա միշտ վահելու մէջ կը գտնէք. վերնազգեստին գրպանները աշակերտաց սորվազուած հրահանգներս լիցուն

Կը շատանայ։ Ասոր հակառակ, բացաւորած կանոնները առած ժամանակ, ուրախութիւնը անմիջապէս կը յայտնէ. թէրզեան էֆէնտի դասարանէ դուրս գրադպունք ազատ գտնել՝ թիւ մը դժուար է, որպէսն անուան անուան ամենօրեայ ժամանակ բանորը բաժնուած էն. մէկ դասարանէն կ'ելլէ միւսը կը մտնէ. զարոցին մէկն կ'ելլէ միւսին կ'երթայ. փողոցին մէջ եթէ հանդիպաւու ըլլա՞ զանիկա միշտ վահելու մէջ կը գտնէք. վերնազգեստին գրպանները աշակերտաց սորվազուած հրահանգներս լիցուն

1. «Ուլա Սանիսի» ասաբէանը կը համապատասխանէ զնուուրական «Միր Լիլա» այսինքն կիսարանի հրամանատար փաշաններու ասաբէանին։

(Ծնր. Թարգմանիչին)

կը տեսնէք: Միտքը դասովը գքաղած է, չուրջը չի նայիր, շարունակ կը քալէ. հրեթևն ակնոցը կը շահէ: Խոկ եթէ նամբան Կորէք ու « Յօնց, յարգելի դասառուս», բնէք, կանգ կ'առնէ, ու այն ժամանակ համեստ ու խոնար Հերպակը զի պատասխանէ ու զարձեալ իր նամբան կը շարու նահէ: Երեթևն ժամանցոյցը գքաղաճն հանելով կ'անյիր, յետոյ որպէս զի աւանդելիք դասին ժամանակը չանցնի, կը սկի աւելի արագ քալէլ: Սեր յարգելի դասառուսն իր կանոնակը և աշնդհան գրադամնոցը մէջ եթէ ժամանակ մը գտնենով սա մեր տողերուն հայեացը մը նետելու ըլլայ և մեր գրածներուն ժափս մը եթէ չորսէ, մագի համար ինչ մեծ երջանկութիւն:

1906h

ԳԵՂԱԿԱՆԻ

La France Littéraire, Խոսենի 1905ի Գեղարվագի վրայ, այնքան գերադաս կը համարի զայն եւրպական պատկերաթերթերէն՝ որ ասոնց լաւագոյն պրակները, — Ծննդեան թիւերը — « տղու խաղալիկ » կ'անուանէ համեմատութեամբ հայկական պատկերաթերթին :

Ահա իր խօսքերը (25 փետր. 1906):

« Գալով գեղարուեստական բաժնին, ճշ-
մարտութիւնը մեր վրայ պարագ կը զնէ խոս-
տվանելու՝ թէ նա Կարող է արհամարհել ամէն
մրցակցութիւն։ Երսպահան պատկերաբերի-
րու ծննդեան բիւերի՝ ձայ պատկերաբերին
քով ուրիշ բան չկ' բայց եթէ տղոր խաղալիկ-
ենք, արեւելեան արուեստը այնքան յաջողու-
թեամբ կը բաղաճիսի հոն՝ խտական արու-
եստին հետ Եւ ըստ թէ այս՝ այնքան օժտուած
փոքրիկ ժողովորդն է զոր կ'ուզենի կովկաս »
և այլն։

Գաղղրական Illustrationը իր 3244 թուին
մէջ 1905ի Գեղուսինին կը ծանօթացնէ իր ըն-
թերցողներուն՝ «Հայկական հանդէս մը» վեր-
նագործ գրութեան մէջ:

«Ս. Ղազարու Հայկական ճեմարանը՝ որ

Հիմուած է Սբաստացի Միթիար Աբբայն,
հրատարակած է Նոր Պրակը՝ Գեղունիի, հայ-
կական գեղարուեստական ամենէն գերազանց
թթվին: Նա կը պարունակէ գերշնորի հա-
տուածներ, գերք. Սիմէն Երեմանի և ուրիշ
հայ գրագէտներու գրչէն, և բազմաթիւ պարզ
կամ եռագոյն փորագրութիւններ »:

Այս առթիւ կը ծանուցաննեք բնթերցողակ՝
թէ լոյս տեսած է 1906ի Գեղունին, որ պիտի
վաճառուիք բացառապէս ի նպաստ Կովկասանայ
արկածեալնեռու։

Քուսանք թէ 1906ի գեղունիխ 1000 օրի-
նակները, որոնց իւրաքանչյուրին զինն է 10
ֆրանգ, շուտով պիտի սպառին չորրին այն
ազգայնոց՝ որ պիտի փութան իրենց եղբայ-
րական պարտը կատարել՝ գեղարուեստական
վայելք մ'այ շահելով միանգամայն:

1906ի գեղունին իր նախորդներուն վրայ այն առաւելլութիւնն ալ ունի՝ որ օտարազգի նկարիչներու գեղեցիկ գործերուն հետ՝ կը պարունակէ նաև բազմաթիւ փորագրութիւններ՝ որ կը ներկայացնեն՝ այս պատմութեան տեսարաններ։ Այս տարերջանին մէջ այդ պատկերները այժմութիւններ կը թուին։